

De Rammende Rechter haalt nog één keer uit

Vijf jaar lang was dr. mr. Wicher Wedzinga (1957) raadsheer bij het gerechtshof Leeuwarden. Tot hij gedwongen ontslag nam wegens mishandeling van zijn vriendin. In Revu vertelt Wedzinga over zijn zaak. En geeft hij een onthullend inkijkje in het gesloten bastion van de rechterlijke macht. "Ik heb wat gênante dingen meegemaakt..."

Over nurkse, drinkende, incompetente en naaiende rechters.

Door Stan de Jong / Fotografie: xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Eerst wil Wicher Wedzinga iets rechtzetten: die bijnaam de Rammende Rechter, hè, die heeft hij zelf verzonnen. "Op GeenStijl stond een stukje over mij waarin ik de Rukkende Rechter werd genoemd. Ik stuurde een brief naar de redactie waarin ik schreef: als jullie me dan toch een bijnaam geven, noem me dan maar de Rammende Rechter."

In juni 2006 werd Wedzinga door de Zwolse rechtbank veroordeeld tot een taakstraf van tachtig uur en drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf wegens de mishandeling van zijn Oekraïense vriendin Tatjana. Hij had de aantrekkelijke Slavische een dreun verkocht tijdens een huiselijke ruzie. Met de loopbaan van Wedzinga binnen de rechterlijke macht was het toen definitief gedaan.

"Natuurlijk ben ik in de fout gegaan, maar ik vond het een vrij forse straf," zegt Wedzinga. "Tot aan het psychiatrisch onderzoek werd door mijn advocaat rekening gehouden met een sepot door het Openbaar Ministerie. Toen ik 'normaal' werd verklaard, zette de officier van justitie de zaak toch door. Nu ja, ik kon me dat op zich voorstellen. Alleen stond het psychiatrisch rapport volkomen haaks op wat er volgens justitie die nacht was gebeurd. Als je Tatjana mocht geloven, was ik in een of ander monster veranderd - Jekyll and Hyde. Zij beweerde dat ik haar had proberen te wurgen, dat alles onder het bloed lag en ik haar daarna had verkracht. Was allemaal onzin. Ze is geheel vrijwillig nog een week bij mij blijven slapen. Daar had ik diverse getuigen van. Het OM wist dat ook best, maar ze legden het toch ten laste. Dat vond ik niet chic."

Voor Wedzinga, ooit een gerenommeerd wetenschapper, was het een louterende ervaring.

De harde praktijk bleek weinig gemeen te hebben met de theorie uit de handboeken strafrecht. "Als verdachte ben je een speelbal van justitie. Het OM doet volgens eigen zeggen aan waarheidsvinding. Nou, dat is een lachertje. Zo had ik om een luminol-onderzoek gevraagd. Luminol is een chemische stof die bij forensisch onderzoek wordt gebruikt voor het vinden van bloedsporen. Ik wist dat ze niets zouden vinden, hoogstens wat bloed van mij, omdat Tatjana mij een bloedlip had bezorgd. Want die vrouw kon niet alleen geweldig neuken, ze was beresterk. Maar het OM weigerde dat onderzoek uit te voeren, omdat het te duur was. Op de zitting zei de officier van justitie: wat maakt het eigenlijk uit of er een klein of groot plasje bloed van het slachtoffer lag? Toen vroeg ik: heeft u er wel eens rekening mee gehouden dat er helemaal geen bloed van haar lag? Nee dus."

Enfin, gedane zaken nemen geen keer. Wedzinga, wiens juridische adviespraktijk ook nog eens failliet ging, probeert langzaam uit het dal omhoog te klauteren. Op diverse fora uit hij zijn ongenoegen over het 'door onkunde en bedrog verziekte' Openbaar Ministerie en het gevaar van belangenverstremming bij de rechterlijke macht. Dat hij daarbij deels wordt gedreven door rancune, wil hij best toegeven. Maar wat zijn motieven ook mogen zijn, het verhaal van de Rammende Rechter is uniek: niet eerder klapte een voormalig lid van de zittende magistratuur zo uit de school.

600 pagina's doorploegen

In mei 2000 werd de in Groningen geboren zoon van een fabrieksarbeider benoemd tot raadsheer bij het gerechtshof Leeuwarden. "Het sollicitatiegesprek stelde niets voor. Wel was er een psychologische test, die ik met ►

► goed gevolg aflegde." Daarvoor was Wedzinga, die hoofddocent strafrecht was op universiteiten in Groningen en Amsterdam, al af en toe als rechter-plaatsvervanger ingevallen bij de rechtbank in Leeuwarden, waar hij ook een tijdje politierechter was. Zijn eerste werkdag bij het gerechtshof kan hij zich goed herinneren. "Er kwam een medewerker met een steekwagen aanzetten waarop alle dossiers lagen. Die stapel was een paar meter hoog. Op een zittingsdag word je geacht zo'n acht strafzaken te behandelen. Ik herinner me dat ik het bovenste dossier van die steekwagen pakte en vanaf pagina 1 begon te lezen. Het klamme zweet brak me uit. Hoe kon ik die hele stapel verwerken? Onmogelijk! Er zijn twee zittingsdagen per week, dus bij elkaar moet je in de tussentijdse werkdagen zestien zaken voorbereiden. Ik dacht: ik loop vast. Ik vroeg me af hoe je zoiets aanpakte, maar ja, van enige begeleiding van nieuwe rechters is geen sprake.

"Er waren collega's bij die echte dossiervreters waren. Die begonnen 's ochtends met lezen en eindigden 's avonds om twaalf uur - om de volgende dag vrolijk verder te gaan. Ik had daar wel bewondering voor. Maar zij waren meer gericht op de feiten en ik was gehaald voor de technisch-juridische kant; daarin lag mijn meerwaarde. Ik had me op het werk verkeken. Als er geen zitting was, zat je de hele dag te lezen. Enig contact met anderen was er niet of nauwelijks - het is een autistisch vak. De meeste zaken waren juridisch gezien totaal niet inspirerend. Moest je weer 600 pagina's doorploegen over iemand die bij de Aldi drie repen chocola had gestolen.

"In het begin was ik geen voorzitter, maar bijzitter ofwel: jongste rechter. Je kunt je dan iets meer permitteren je op enkele aspecten

'De macht van het OM is enorm groot. Justitie kan zaken zo op de rol zetten dat ze de 'juiste' rechter op een lastige zaak krijgen'

van een zaak te concentreren. In mijn geval de technisch-juridische kanten. Heeft een verdachte het opzettelijk gedaan? Hoe zit het met de verweren van advocaten? Later werd ik voorzitter en dan word je geacht wél alle zaken tot in de details te kennen. Een idee-fixe. En dat gold niet alleen voor mij, hoor. Ik heb wat gênante dingen meegemaakt... Bijvoorbeeld een raadsheer die zich op de zitting vergiste in de zaak die we aan het behandelen waren en verschillende verdachten door elkaar haalde. Uiterst pijnlijk, maar ja, het is gewoon te veel, te zwaar.

"Een zittingsdag begint om negen uur 's och-

tends en eindigt rond een uur of zes. Daarna ga je 'raadkameren', zoals het in ons jargon heet: naar de raadkamer om de vonnissen te maken. Je was dan meestal al totaal versuft van die zitting. Dus nam je maar een straffe bak koffie om wakker te blijven. Want het

strafbare feit heeft gepleegd? Meestal waren we het daar wel in een paar minuten over eens. Omdat het later en later werd, had je soms raadsheren die begonnen te mokken en iets hadden van: laten we er nu maar een punt aan breien, want ik moet nog de trein

halen.

"Als rechter redeneer je vanuit de dagvaarding en de tenlastelegging. Daar draait het circus om. Maar ja, die worden opgesteld door de officier van justitie of in het geval van een gerechtshof: de advocaat-generaal. En het OM stelt ook het strafdossier samen dat je onder ogen krijgt. Wat ze daar wel en vooral wat ze er niet in stoppen, is aan justitie. Wanneer er belangrijke feiten in het dossier ontbreken, en dat zijn dan natuurlijk vooral de voor de verdachte ontlastende feiten, heb je daar als raadsheer geen enkele weet van. Tenzij een advocaat zo snugger en alert is dat hij er

mee naar voren komt. Je gaat ervan uit dat het OM integer is en een compleet dossier overlegt, maar misschien zijn rechters in dat opzicht wel wat te goedgelovig, denk ik nu.

"Hoe beoordeel je rapporten van getuigen-deskundigen? Ook zo wat. De meeste rechters hebben geen flauw benul van technische zaken als DNA of telecommunicatie of van tbs. Je kunt ook eenvoudigweg niet alles weten - je bent opgeleid als jurist. Nou, dan krijg je zo'n DNA-rapport van zestig pagina's voor je neus. Dat blader je door tot je bij de conclusie bent en die neem je dan maar over, want je hebt er de ballen verstand van. Vaak betreft het rapporten van deskundigen die optreden op verzoek van het OM, bijvoorbeeld wetenschappers

van het Nederlands Forensisch Instituut. Die zijn nauwelijks onafhankelijk te noemen. Alleen in heel grote zaken worden daar door de verdediging andere deskundigen tegenover geplaatst, maar ik heb dat bij het hof Leeuwarden nooit meegemaakt.

"De advocaten waar wij mee te maken hadden, waren in zijn algemeenheid van een bedroevend niveau. Nooit heb ik ervaren dat het verweer van een advocaat de zienswijze van ons, rechters, heeft veranderd. We grapt wel eens: het is weer vrijspraak ondanks de advocaat. Ik denk dat het in het noorden en oosten van het land ook een graadje erger is dan in de Randstad. Het gaat vaak om éénpitters, advocaten die in hun eentje een praktijk drijven. Zelfs voor mij als wetenschapper is het al onmogelijk alles wat op je gebied aan nieuwe wet- en regelgeving en jurisprudentie verschijnt bij te houden. De noordelijke advocatuur is daarbij ook nog eens erg dociel. Het wraken van een rechter (verzoeken hem van de zaak te halen omdat hij partijdig is, SdJ) doe je hier bijvoorbeeld niet. Daarvoor kijkt een advocaat wel uit, want het is een klein

wereldje en je komt elkaar altijd weer tegen, al is het maar bij de lokale Rotary.

"De macht van het OM is enorm groot in het strafproces. Justitie kan zaken zo op de rol zetten dat ze de 'juiste' rechter op een lastige zaak krijgen. Want die roosters zijn lang van tevoren bekend, omdat rechters nu eenmaal ook op vakantie gaan. En justitie weet dondersgoed welke rechter meegaand is, bijvoorbeeld omdat hij vroeger zelf bij het OM heeft gezeten, of wie een zeikerd is, een kritische raadsheer. Ook bij het horen van getuigen op de zitting heeft justitie de regie. Vanwege het feit dat je als rechter al onder enorme tijdsdruk staat, vind je het wel best als er zo min mogelijk getuigen op de zitting komen. In Nederland is het met de

De dwalende rechter?

Er zijn twee omstrede rechtszaken waar Wedzinga bij betrokken was. De eerste is die van Danny K. die door het hof Leeuwarden tot twaalf jaar werd veroordeeld wegens een gewelddadige overval op een Geldnet-filiaal in Amsterdam in 1996. "Het bewijs was toen al zwak, ik twijfelde," zegt Wedzinga. "Nu er nieuwe verklaringen zijn opgedoken, denk ik dat wij hem ten onrechte hebben veroordeeld. Daar schaam ik me voor." De advocaat van K., Piet Doedens, zal dit meenemen in een herzieningsverzoek. De tweede zaak is de Babymoord in Appelscha. Saillant: de dag voordat Angelique van E. werd veroordeeld door het hof, had Wedzinga een knallende ruzie met zijn echtgenote. Volgens sommigen moet hij niet in staat zijn geacht de zitting goed te volgen. "Ik zakte misschien af en toe even weg," geeft Wedzinga toe. "Maar het bewijs was overtuigend; daar sta ik nog steeds achter."

openbaarheid van rechtspraak slecht gesteld. Een rechtszaak komt hier eerder neer op een verificatievergadering van schriftelijke stukken. Daarbij moet je er maar van uitgaan dat de processen-verbaal die bijvoorbeeld politieambtenaren opstellen ook kloppen. Maar het Wetboek van Strafvordering stamt nog uit de tijd van Bromsnor: een tijd waarin aan de rechtschapenheid van gezagsdragers niet werd getwijfeld.

"Ondanks alle schandalen en blunders, zoals in de Puttense moordzaak, de Schiedammer parkmoord en de Deventer moordzaak, blijft justitie meer bevoegdheden naar zich toe trekken. De slechtste minister van Justitie óóit, Piet-Hein Donner, een onuitstaanbare kwal,

heeft een vloed aan wetgeving geïnitieerd die maar één kant opgaat: nog meer macht voor het OM, nog minder controle door de rechter. De balans is volkomen zoekgeraakt. Sinds 1 oktober mag het OM nota bene zelf straffen opleggen, tot zes jaar gevangenisstraf."

'Bloedhekel aan vrijspraken'

Een raadsheer bij het gerechtshof krijgt de vonnissen van de rechtbanken in eerste aanleg onder ogen. "Het algemene gevoel bij ons was dat die uitspraken slecht gemotiveerd waren, juridisch onder de maat, tot aan de ergste gradatie toe: pure kolder," vertelt Wedzinga. "Rechtbanken zwichten nog meer dan gerechtshoven onder de hoeveelheid werk. Veel zaken worden, plat gezegd, afgeraffeld. Bij de politierechter, onderdeel van de rechtbank, is dat in verhevigde mate het geval. Ik heb dat werk zelf gedaan. Je wordt geacht veertig à vijftig zaken op een dagje af te werken. Van een fatsoenlijk recht op verdediging kun je niet meer spreken. Er staat tien minuten voor een zaak. Als de verdachte ontkent, heb je de poppen al aan het dansen. Hoe meer zaken je afdoet als rechtbank, hoe meer geld het oplevert. Productie is het sleutelwoord. Dat de rechtbanken bij hoog en bij laag beweren dat dit niet ten koste gaat van de kwaliteit van de rechtspraak is evidente onzin. Het wringt eens te meer omdat de politierechter tegenwoordig hogere straffen mag opleggen. Vroeger ging het om fietsendiefstalnetjes waar het liefst de bekende verdachte nog aan de fiets zat vastgeklonken. Maar nu heb je het wel over een jaar gevangenisstraf die een politierechter mag opleggen.

"Dit alles leidt tot een bepaalde mentaliteit bij rechters. In de Leeuwardense rechtbank zat een inmiddels gepensioneerde rechter, een grimmige, norske man. Die rechter had nog nooit gehoord van het concept dat een verdachte onschuldig wordt geacht tot het tegendeel is bewezen. Wanneer een verdachte ontkende of überhaupt zijn mond opentrok, ontstak hij in woede. 'Ik ben gekke gerritje niet,' riep hij dan. Of: 'Ik het het zelf gelezen.' Een soort beroepsdeformatie. Ik kan me er op zich wel iets bij voorstellen, zo iemand heeft jaar in jaar uit al die criminelen voor hem in het beklagdenbankje gezien. Zo'n rechter is murw gebeukt, die gelooft geen enkele verdachte meer. Maar onbevooroordeeld rechtspreken is het natuurlijk niet. Ook bij het hof had je wel dergelijke figuren. Ik herinner mij dat een raadsheer zich een keer liet ontvallen: 'Ik heb een bloedhekel aan vrijspraken.'

"Bij het hof werkten over het algemeen gewetensvolle, integere mensen. Maar het waren in zekere zin ook stumperds. De carrièremo-

► gelijkheden voor een raadsheer zijn beperkt. Bij de Hoge Raad komt slechts een enkeling terecht. De rest zit elkaar kapot te concurreren om president of vice-president te worden. Daarvoor moet je een bepaalde mentaliteit bezitten, dat zijn politieke spelletjes. Als je daarvoor niet geschikt bent, zit je gefrustreerd te zijn tot je pensioen. Een paar raadsheren disfunctioneerden echt, die gooiden er met de pet naar, bestudeerden de dossiers niet. Ze zaten gewoon hun tijd uit.

“Ernstiger is dat de rechterlijke macht en het OM te veel op elkaars lip zitten. Een advocaat-generaal kwam rustig tussentijds in de raadkamer een kopje koffie drinken. Je kwam elkaar voortdurend tegen, bij de lunch bijvoorbeeld. Eens per jaar was er een gezamenlijke borrel, waarbij het maar te hopen viel dat er achteraf geen alcoholcontrole plaatsvond. Het ene jaar werd die borrel georganiseerd door de president van het hof, het andere jaar door de advocaat-generaal van het OM. Een teken aan de wand. Veel officieren en rechters kennen elkaar van de opleiding tot rechterlijk ambtenaar - het is dezelfde kaste. Ik heb rare, kwalijke dingen meegemaakt in die contacten tussen OM en rechterlijke macht. Een rechter die een officier van justitie voor de zitting waarschuwde: ga maar snel even die tenlastelegging veranderen, anders ga je straks de mist in. Dat werd in het geniep bekoststofd.”

De innige verstrengeling tussen OM en rechterlijke macht nam bij het hof Leeuwarden soms wel heel letterlijke vormen aan. “Er was een advocaat-generaal, die naaide het hele hof bij elkaar, die lag voortdurend te rollebollen met vrouwelijke rechters. Op zich had ik daar geen moreel oordeel over, maar het leidde tot absurdistische situaties. Zo heb ik een keer een rechtszaak meegemaakt waarbij zowel

tafel te zitten. Maar het kán gewoon niet, het is belangenverstrengeling. De rechter-plaatsvervanger is sowieso een discutabel fenomeen. Zo zijn er veel advocaten die wel eens als invalrechter optreden. In Leeuwarden viel zelfs de deken van de Orde van Advocaten af en toe in als rechter. Ach, het loopt allemaal door elkaar heen, het is een incestueus wereldje.

“De kwaliteit van die rechter-plaatsvervangers is soms stuitend, het zijn erebaantjes. Zo was er bij het hof Leeuwarden mr. G.N. Roes. Die werkte als topambtenaar op het ministerie van Justitie, rechtstreeks onder de van pedofilie beschuldigde secretaris-generaal Joris D. - een positie die mij letterlijk en

zijn verwoest, zijn carrière naar de knoppen, heimwee naar het gerechtshof heeft hij niet. “Ik heb me er nooit werkelijk thuis gevoeld. Het was allemaal zo stijf. Ik ben van heel eenvoudige komaf. Ik vond het gezelliger een beetje met de medewerkers van de griffie te dollen dan te gaan lunchen met collega's. Misschien is mij dat uiteindelijk niet in dank afgenomen.”

“Ik ben ook wel naïef geweest,” mijmert Wedzinga. Zo zocht hij op advies van zijn toenmalige advocaat Peter Plasman de publiciteit. “Een enorme fout.” NOVA onthulde daarop dat de rechter ooit zijn toenmalige echtgenote zou hebben bedreigd. Volgens Wedzinga een overtrokken zaak die nimmer tot vervolging

‘Er was een advocaat-generaal, die naaide het hele hof bij elkaar, die lag voortdurend te rollebollen met vrouwelijke rechters’

de advocaat van de verdachte -een bekende strafpleiter- als de advocaat-generaal met een vrouwelijke raadsheer het bed had gedeeld. Iedereen wist daarvan. Behalve de verdachte waarschijnlijk.”

De trias politica, de scheiding der machten, is een farce in dit land, betoogt Wedzinga. “Bij het hof Leeuwarden had je vice-president mr. Pruiksma, die zit als senator voor het CDA in de Eerste Kamer. Wetgever en rechter in één persoon. Ook heb ik meegemaakt dat officieren van justitie optraden als rechter-plaatsvervanger. Zogenaamd is dat leerzaam voor hen om ook eens aan die kant van de

figuurlijk niet benijdenswaardig lijkt, maar goed. Deze meneer wist helemaal niets van strafrecht, verkondigde dingen die te stom voor woorden waren, gewoon helemaal niet in het wetboek voorkwamen. Een blamage voor de rechtspraak. Maar ja, het was een prestigebaantje, hè? Mr. Roes kwam voor zo'n zitting helemaal uit Den Haag, persoonlijk gebracht door zijn chauffeur die dan de hele dag op die man moest wachten. Wat dat kostte, wil je niet eens weten.”

Een flinke borrel

Het leven van de Rammende Rechter mag dan

leidde, maar het hielp niet bepaald mee zijn geschonden blazen te zuiveren. “Een andere raadsheer bij het hof Leeuwarden heeft het handiger aangepakt,” vertelt Wedzinga. “Die man staat erom bekend een flinke borrel te lusten. Nadat hij een aanrijding had veroorzaakt, reed hij door. Volgens hardnekkige geruchten bij het hof om zijn drankgebruik te maskeren. Doortijden na een ongeval is een misdrijf waarop drie maanden gevangenisstraf staat. Maar justitie deed het af met een transactie. Omdat er formeel geen sprake was van een veroordeling, kon deze raadsheer wel bij het hof blijven.” ■